

Transparentnost Srbija
Transparency Serbia

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti za period

26. maj - 1. jun 2018. godine

Bilten broj 22/2018

Sadržaj:

Aktivnosti	2
Pod lupom	3
Da li je IKEA dokaz ne-korupcije.....	3
Elektronska uprava i borbe protiv korupcije.....	4
Antikorupcijsko savetovalište ALAC	6
Gde je dokument	6
Preprodavci i komunalci.....	6
Mediji	7
Svedok potvrdio da je učestvovao u kupovini glasova za SNS	7
Veliki korak unatrag	9

Aktivnosti

Transparentnost Srbija organizovala je 28. maja četvrti okrugli sto i radionicu o javno-privatnim partnerstvima, lokalnim antikorupcijskim planovima i planovima integriteta. Posle Kraljeva, Niša i Novog Sada, sa novinarima i predstavnicima organizacija civilnog društva razgovarali smo u Beogradu, u prostorijama Misije OEBS-a, koja je podržala ovaj projekat. Sa nama su ovog puta bili i predstavnici organa i institucija koji se bave ovom oblašću.

Programski direktor TS Nemanja Nenadić učestvovao je 30. maja na panel [diskusiji](#) "Da li postoje povlašćeni mediji" koju je organizovao Centar za istraživačko novinarstvo Srbije (CINS). Na panelu su novinari CINS-a predstavili nalaze višemesečnih istraživanja o problemima u finansiranju medija na primerima *Televizije Pink*, *Novinske agencije Tanjug* i medijskih konkursa putem kojih novac dobijaju tabloidi iako ne poštuju Kodeks novinara Srbije. Transparentnost Srbija predstavila je dosadašnje nalaze istraživanja o postupanju inspeksijskih službi prema medijima.

U petak, 1. juna 2018. predstavnik Transparentnosti, Nemanja Nenadić, zajedno sa kolegama iz tri druge nevladine organizacije, sastao se sa delegacijom ODIHR, u okviru njihovog projekta podrške izborima u zemljama zapadnog Balkana. Njihova pažnja naročito je posvećena pitanju izborne administracije, registraciji birača i medijima. Sa članovima ove delegacije, koju su činili Ulvi Akhundlu, Gavin Weise, Vania Angelova i Giuseppe Milazzo, Nenadić je govorio o temama koje su bile predmet istraživanja i preporuka TS nakon prethodnih izbora. U vezi sa radom RIK, on je ukazao da su delimično ostvarene neke od preporuka TS iz ranijih godina i da je povećana javnost rada ovog tela. Međutim, još uvek nisu dostupni podaci koji bi mogli da se objave na internetu ubrzo nakon okončanja glasanja, kao što su rezultati sa izbornih mesta, koje i sam RIK dobija u elektronskom obliku. Takođe, Nenadić je ukazao na pojavu rasipanja dela javnih sredstava na plaćanje prevelikog broja članova biračkih odbora. On je takođe upoznao prisutne sa nevršenjem uloge REM i drugih organa u pogledu oglašavanja na elektronskim medijima i praćenja aktivnosti javnih funkcionera u izornoj kampanji.

Antikorupcijsko savetovalište TS protekloj sedmici imalo je 17 novih slučajeva - devet na osnovu telefonskih poziva na besplatni broj 0800 081 081, i osam na osnovu informacija dobijenih na mejlove, poštom, lično, preko Fejsbuka, ili na osnovu informacija pronađenih u pres klipingu. U biltenu predstavljamo dva slučaja iz prakse Savetovališta.

Na našem sajtu u protekloj sedmici objavili smo tri komentara u rubrici Pod lupom kao i 26 dokumenata u vezi sa projektom Korupcija u fokusu - izgradnja kapaciteta medija i podizanje pažnje javnosti, u okviru kojeg smo organizovali okrugle stolove i radionice u Kraljevu, Novom Sadu, Nišu i Beogradu. U prošloj nedelji objavljeno je 55 vesti ili priloga o aktivnostima naše organizacije odnosno vesti u kojoj su citirani stavovi predstavnika TS.

Prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnoj sedmici:

Pod lupom

Da li je IKEA dokaz ne-korupcije

28. maja 2018.

Predstavljajući kandidata za novog ministra finansija, predsednica Vlade je iznela niz pohvala na rad još uvek aktuelnog gradonačelnika Beograda, Siniše Malog. Jedna od njih je bila da su za vreme mandata Malog, „pokrenuti veliki investicioni projekti od kojih je najznačajniji "Beograd na vodi", a napomenula i da je otvorena robna kuća IKEA koja ne dolazi u zemlju u kojoj postoji korupcija. "IKEA ne dolazi u zemlju gde postoji korupcija. To što je Švedska u Beogradu i Srbiji, pokazuje da se Srbija uspešno bori sa korupcijom i da ima transparentno poslovanje", istakla je Brnabić. „Ona je [rekla](#) da se danas građevinske dozvole izdaju u Beogradu za svega 12 dana, da je proces u potpunosti elektronski da bi se sprečila bilo kakva mogućnost korupcije, i da su za četiri godine njegovog mandata izdate građevinske dozvole za više od dva miliona kvadratnih metara, što je duplo više od prethodne vlasti“.

Rezultati rada na prethodnoj funkciji jesu bitni i prilikom izbora na novu. Bilo bi ipak primerenije, da o tome da li je Siniša Mali bio dobar gradonačelnik ili ne jeste pitanje koje treba da oceni Skupština grada koja ga je izabrala, a ne narodni poslanici u Skupštini Srbije. Kada je reč o uspešnosti borbe protiv korupcije i transparentnosti poslovanja države, sigurno je da potpunije dokaze pružaju izveštaji Agencije za borbu protiv korupcije (o nesprovođenju antikorupcijske strategije) i Poverenika za informacije (o neizvršenim rešenjima za dostavljanje dokumenata tražiocima). Skupština nije donela zaključke niti preduzela išta radi rešavanja ovih problema.

The screenshot shows the IKEA website interface. At the top, there is a search bar with the text 'Traži' and a 'Traži' button. Below the search bar, there is a navigation menu with links: 'Svi proizvodi', 'Novo', 'IKEA ideje', 'Dnevna soba', 'Spavaća soba', 'Kupatilo', 'Kuhinja', 'IKEA za decu', and 'IKEA FOOD'. Below the navigation menu, there is a section titled 'IKEA VESTI' with a sub-header 'Radno vreme restorana Poverljivost - nedelja, 00:00 - 20:00h'. The main content area features a large advertisement for a lamp. The text reads: 'Dođi da se bolje upoznamo. Kliknućemo na prvi pogled.' Below this text is a blue button labeled 'Poseti nas'. To the right of the button is a lamp labeled 'ARSTID' with the description 'Stona lampa, mesing' and the price '2.499 RSD'. The lamp is a brass-colored table lamp with a white shade.

S druge strane, nesporno je da i odluke krupnih investitora mogu biti dobar pokazatelj stanja neke države u pogledu antikorupcije i transparentnosti. Međutim, to ne važi uvek, jer se ponekada ugovor zaključuje bez primene antikorupcijskih mehanizama (npr. otvoreni postupak nadmetanja), a za to je dobar primer upravo projekat „Beograd na vodi“.

U vezi sa opaskom o firmi IKEA, ocena premijerke se ne može prihvatiti bez zadrške.

Na stranu Srbija, i nama susedne zemlje u kojima problem korupcije svakako nije rešen - prema Indeksu percepcije korupcije Transparency International, na listi zemalja u kojima IKEA posluje, nalaze se mnoge koje imaju lošiji skor od Srbije (41 od mogućih 100). Tu su Indonezija i Tajland koji imaju 37 poena na istom rangiranju, Egipat koji ima 32, Turska i Maroko sa 40 i Kuvajt koji je ocenjen skorom od 39.

Drugo, i još bitnije, kada se zna da su dogovori oko dolaska ove švedske firme u Srbiju trajali decenijama, a da je ona realizovana tek sada, izjava premijerke se može razumeti i kao tvrdnja

da je ranijih godina proces otvaranja ove robne kuće bio ometan korupcijom i da je bio netransparentan, a da su potom te prepreke rešene.

U svakom slučaju, tu izjavu bi trebalo obrazložiti i dokumentovati predstavljanjem svih relevantnih podataka, kako o neuspehim, tako i o uspelim pregovorima, sa naglaskom na pokazatelje jednakosti postupanja državnih organa Republike Srbije u sličnim situacijama.

Elektronska uprava i borbe protiv korupcije

28. maja 2018.

Predsednica Vlade Republike Srbije Ana Brnabić [izjavila](#) je da je elektronska uprava najefikasniji način borbe protiv korupcije i najbolji način za pružanje kvalitetne i brze usluge građanima i privredi. Ovoj se izjavi nema šta zameriti, jer su prednosti elektronske uprave za smanjivanje korupcije višestruke.

Manje kontakata između onih koji bi možda inače učestvovali u korupciji bitno otežava mogućnost da do nje dođe, povećava troškove korupcije i čini je manje atraktivnim rešenjem problema; elektronska komunikacija može da se postavi tako da ostavlja trag i dokaz o postupanju koji je teže krivotvoriti, što olakšava potonje dokazivanje; elektronska komunikacija omogućava veću efikasnost u radu, čime se smanjuje potreba za korupcijom kao prečicom u rešavanju problema; elektronska uprava stvara preduslov za veću transparentnost rada i praćenje rada državnih organa, što dodatno čini korupciju rizičnijom; pojedini aspekti e-uprave mogu doneti i dodatne koristi, poput elektronskog nadmetanja.

Budući da Srbija ima za predsednicu Vlade ženu, kako sama kaže, „tehnokratu“, i osobu nesumnjivo snažnih afiniteteta ka digitalizaciji, razložno se postavlja pitanje da li su ovi činioци i do sada mogli da donesu više rezultata. Kada se pogleda [ekspoze](#) premijerke, koji predstavlja i program Vlade koju vodi, borba protiv korupcije nije visoko na listi prioriteta (pominje se u okviru jedne od sedam celina "Zaštita ljudskih prava i bezbednost", gde se zajedno sa borbom protiv organizovanog kriminala pominje kao jedan od šest prioriteta iz te celine). Kao okosnica borbe protiv korupcije ne navodi se elektronska uprava, niti bilo šta što je u vezi sa javnošću rada državnih organa .

Najveći problem dosadašnje elektronske uprave u Srbiji bila je njena neobaveznost. Postojale su brojne mogućnosti za uspostavljanje elektronskih usluga organa vlasti prema građanima i za objavljivanje podataka na taj način, ali ne i obaveza da se to učini. To je naročito bilo vidljivo tokom decenije postojanja Vladinog portala e-uprava.

Obaveza korišćenja ovog portala, uglavnom se zasnivala na Smernicama usvojenim kroz zaključak Vlade ili na Poslovniku Vlade i nije bilo nikakvih posledica u slučaju nepoštovanja. Takođe, državni organi su koristili elektronsku komunikaciju „ako za to imaju mogućnosti“. Stvari bi trebalo da se poprave na bolje nakon početka primene [Zakona o elektronskoj upravi](#).

Uočljivo je, međutim, da nema bitnih promena kada je reč o objavljivanju dokumenata koji bi trebalo da vlast učine odgovornijom. Na primer, Transparentnost Srbija je još januara 2017. uputila [inicijativu](#) na adrese Vlade Srbije, Generalnog sekretara, Republičkog sekretarijata za zakonodavstvo, Kancelarije za saradnju sa medijima, Ministarstva za državnu upravu i lokalnu samoupravu i Ministarstva pravde, u kojoj smo objasnili zbog čega bi i na koji način trebalo povećati javnost donošenja podzakonskih akata, pre svega onih koje donosi Vlada Srbije.

Do sada nije bilo ni promena propisa ni odgovora na ovu inicijativu:

Oktobra 2017, kada je već Ana Brnabić prešla sa ministarske na funkciju predsednice Vlade,

dostavili smo [inicijativu](#) koja se odnosi na rešavanje probleme neodržavanja javnih rasprava ili nekvalitetnih javnih rasprava u pripremi zakona.

U međuvremenu, u Skupštinu su upućeni predlozi zakona koji unekoliko treba da poboljšaju pravni okvir za javne rasprave, ali nije bilo nikakvih promena u praksi postupanja, gde se ni postojeća pravila ne poštuju.

Najzad, u velikom broju slučajeva smo ukazali na konkretne probleme pojedinih zakonskih rešenja, poput apsurdnih posledica odredaba o „javnosti“ ugovora iz Zakona o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama, o pokušaju da se umanjati dostignuti nivo prava javnosti da zna izmenama Zakona o slobodnom pristupu informacijama i o neostvarenim preporukama GRECO. Ukratko rečeno, da bi se elektronska uprava koristila kao sredstvoa za borbu protiv korupcije nije dovoljno samo da građani i privreda lako mogu da saznaju svoja prava i obaveze i da završe posao bez dolaska na šalter, već je potrebno da organi vlasti omoguće građanima da efekte njihovog rada sagledaju na osnovu dokumenata a ne neproverljivih izjava.

Antikorupcijsko savetovalište ALAC

Prenosimo dva slučaja iz prakse našeg Antikorupcijskog savetovališta:

Gde je dokument

Na adresu TS je stigla prijava zbog odgovora organa javne vlasti po podnetom zahtevu za pristup informacijama od javnog značaja. Prema rečima lica koje nam se obratilo, iz institucije su se oglasili da ne poseduju traženu kopiju dokumenta, međutim lice tvrdi da je to potpuno netačno zbog toga što se radi o dokumentu koji je sačinjen upravo u postupku koji se vodi u njegovom slučaju. U vezi sa ovim slučajem obratio se žalbom Povereniku za informacije od javnog značaja ali i našoj organizaciji, tražeći da pomognemo oko rešavanja situacije. S obzirom da se u ovom slučaju radi o otvaranju novog, potpuno drugog problema koji se odnosi na situaciju gde je neophodno ispitivati da li organ javne vlasti govori istinu, TS će najpre pokušati da pribavi što više informacija u vezi sa postupkom i traženim dokumentom. Ukoliko se pokaže da je tvrdnja istinita, nastojaćemo da pomognemo licu da dobije traženi podatak i kopiju dokumenta a organ javne vlasti bude procesuiran zbog iznošenja neistine ili prikrivanja.

Preprodavci i komunalci

Savetovalište je dobilo prijavu protiv službenika komunalne policije koji navodno tolerišu preprodavce voća i povrća koji su parkirani po nekoliko nedelja ili čak meseci na trotoarima u okolini većih marketa ili pijaca, i na taj način u velikoj meri otežavaju kretanje pešaka i saobraćaj. Na sve to nadovezuju i da se vozila građana zaustavljaju, nepropisno parkiraju da bi kupovali od tih preprodavaca što stvara još veći zastoje. Kažu da nisu uočili da je bilo koji od ovih prodavaca ili preprodavaca kažnjen, ili da se na neki način radilo na tome da uklone svoja vozila. Navode da nesmetano obavljaju svoju delatnost i da su verovatno i neprijavljeni. Takođe ukazuju da se ove situacije dešavaju od aprila do septembra i zamolili su nas da proverimo da li postoje bilo kakve evidencije i prijave. Iz toga razloga, TS će proveriti da li nadležne službe imaju ovakve ili slične prijave i da li je u konkretnim situacijama nešto učinjeno.

Mediji

Svedok potvrdio da je učestvovao u kupovini glasova za SNS

VOICE, Ranka Ivanoska 28. maja 2018.

Svoje učešće u kupovini glasova za Srpsku naprednu stranku na prošlogodišnjim lokalnim izborima u Vrbasu nedavno je potvrdio jedan grupovođa sezonskih radnika, saznaje VOICE. On je svoje učešće u primanju i uzimanju mita u vezi sa glasanjem prvo objasnio policijskim službenicima, a potom i potvrdio za VOICE.

Ovim je postupanje po krivičnoj prijavi protiv N.N. lica za kupovinu glasova na lokalnim izborima u Vrbasu koju je pre ravno godinu dana podnela Grupa građana **“Dosta je bilo”** dobilo, za Srbiju, neočekivan obrt. Nakon potvrde da je, u dogovoru sa poverenicima SNS-a, radnike umesto na njivu razvezio na biračka mesta, te da su za glasanje za **“naprednjake” dobili dnevnicu od 1.000 dinara**, na razgovor u policijsku stanicu pozvano je i nekoliko desetina radnika koji su **svoj glas prodali za “crvenu”**.

Predvodnik sezonskih radnika je poziv na informativni razgovor u policiji u Vrbasu, kaže, dobio pre dvadesetak dana.

“U policiji su mi rekli da mogu da proveru da li govorim istinu i na poligrafu, pa sam odgovarao šta su me pitali. Rekao sam da su me kontaktirali neki ljudi iz SNS-a i rekli da za glas daju 1.000 dinara. Ja sam to preneo radnicima: **ko bude glasao za SNS dobiće dnevnicu bez rada. Nisu svi pristali, ali oni koji jesu – dobili su novac. Nije mi jasno kako je to korupcija kad nije bilo nikakvog primoravanja. Ko je hteo – glasao je i dobio novac**”, rekao je on u razgovoru sa novinarkom VOICE-a.

Dodao je da ni policiji nije mogao da kaže imena onih sa kojima je dogovorio plaćeno glasanje, ali zna da je **“dnevnicu za glas” delio “neki Stefan”**.

“Koliko znam, on nije iz Vrbasa, već iz Novog Sada. Meni se predstavio da je iz SNS-a. Samo sam sa njim komunicirao i on je nakon glasanja davao novac. Ne znam kako se preziva”, ispričao je taj grupovođa, koji je **posredovao u kupoprodaji pedesetak glasova**.

Ne vidi, kaže, šta je sporno što su oni koji bi svakako glasali za SNS dobili “dnevnicu” bez rada, a nije mu jasno ni zašto se, odjednom, to smatra koruptivnom radnjom.

“Sada ću možda ja ispasti jedini krivac, a znam mnoge koji su to radili. I za SNS i za SPS”, kaže taj čovek, kojeg niko, dodaje, nije pripremio za mogućnost da će biti pozvan na razgovor u policiju, niti ga je iko iz Srpske napredne stranke kontaktirao nakon što je dao izjavu. “Ja glasam za SNS, ali nisam njihov član”, objašnjava.

Vidno uznemiren, on je prvo rekao da se “Stefan iz Novog Sada” koji je plaćao glasove pozivao na **Srđana Kruževića**, ali je sutradan pozvao novinarku VOICE-a insistirajući da ne zna ko je “taj Križević ili Kružević”, te da ga nikada nije video, niti sa njim kontaktirao.

Izbore u Vrbasu vodili pokrajinski funkcioneri SNS-a

Inače, Opštinski odbor SNS-a je raspušten početkom 2017. godine i rukovođenje lokalnim odborom i predstojećim izborima preuzela su [dva pokrajinska funkcionera](#): član Izvršnog odbora SNS-a **Damir Zobenica** i stranački koordinator za Južnobački okrug Srđan Kružević.

VOICE je kontaktirao Srđana Kruževića, koordinatora SNS-a i zamenika gradonačelnika Novog Sada.

On, tvrdi, **ne zna ništa** ni o krivičnoj prijavi koju je Grupa građana “Dosta je bilo” podnela u maju prošle godine, a ni o proverama koje odnedavno, po nalogu Osnovnog javnog tužilaštva u Vrbasu, vrši policija.

“Prvi put čujem. Niko iz policije me nije pozvao na razgovor”, rekao je Kružević, a mogućnost da je Srpska napredna stranka kupovala glasove birača na lokalnim izborima 23. aprila 2017. godine nazvao “aspurdom”.

“Ostavimo policiju da radi svoj posao”, zaključio je Kružević. Na dodatno pitanje da li mu je poznato ime Stefan koji je obavljao dužnost poverenika tokom vrbaskih izbora, Kružević je rekao da ne zna jer je u Vrbasu tog dana bilo 80 partijskih ljudi angažovanih na izborima.

Birački prevoz i šifre na glasačkim listićima

[Krivičnu prijavu](#) protiv N.N. lica za primanje i davanje mita u vezi sa glasanjem podnela je Grupa građana “Dosta je bilo” nakon uvida u izborni materijal. Tada je konstatovano da je gotovo deset odsto birača na glasačkim listićima **dopisivalo i “misteriozne” šifre** u vidu trouglova, krstića i slično, kao i one koje sadrže slovo i redni broj na primer S-133, M-92, T-140, D-32, itd. Šifre na glasačkim listićima dopisivane su na onima sa glasom za listu SNS-a i za Pokret socijalista.

Konstatovano je da šifrovani listići za SNS prelaze 5,5 odsto od ukupnog broja izašlih ili više od 13 odsto od broja glasova koje je SNS osvojio.

Zbog nejasnih šifri na glasačkim listićima, ali i fotografija **organizovanog prevoza glasača na biračka mesta** koje su, tokom izbornog dana, preplavile društvene mreže, Grupa građana “Dosta je bilo” podnela

je u maju 2017. godine krivičnu prijavu protiv N.N. lica zbog osnovane sumnje da je izvestan broj birača bio podmićen, te da su, kako bi dokazali da su ispunili dogovor, bili primorani da označe listić šifrom.

Kupovina glasova na izborima nije domaći recept za pobjedu na izborima. **Ova pojava je javna tajna** koju je gotovo nemoguće dokazati u mnogim nerazvijenim, siromašnim demokratijama. Na dobru prikrivenost “kupovine glasova” utiče složena mreža između izbornog kandidata kao kupca i birača kao prodavca. Partije organizuju prvi red provere, koja “kampanjom od vrata do vrata” ispituje podršku pre izbora, a direktnu transakciju obavlja treći red poverenika. U Vrbasu je dva meseca pred izbore “procurela” lista tzv. [“kapilarnih glasova”](#) koju su dobili svi rukovodioci odeljenja lokalne samouprave i direktori javnih preduzeća.

VOICE će od Osnovnog tužilaštva u Vrbasu od tužilaštva tražiti obaveštenje o preduzetim radnjama.

Veliki korak unatrag

Vreme, Radmilo Marković, 27. maja 2018.

Intervju: Nemanja Nenadić, programski direktor organizacije Transparentnost Srbija

U sredu, kada ovaj broj “Vremena” već bude bio u štampi, Transparentnost Srbija (TS) održaće konferenciju na kojoj će predstaviti nalaze istraživanja o tome kako institucije prave i primenjuju planove integriteta. Kako objašnjava programski direktor TS Nemanja Nenadić, reč je o mehanizmu iz Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije, koji zapravo znači razmatranje korupcionih rizika koji postoje unutar neke institucije i osmišljavanje načina da se oni preduprede. A na osnovu sugestija Agencije, objašnjava Nenadić, 2013. su institucije prvi put radile svoj plan integriteta.

“Mi smo se u istraživanju bavili onim institucijama kod kojih su u proteklim godinama otkriveni slučajevi korupcije – gledali smo da li su nešto promenili u svojim procedurama nakon toga, da li su uvideli da imaju sistemski problem koji stoji iza tog pojedinačnog događaja. Nalazi su poražavajući – tek u jednoj petini slučajeva se uviđa da su institucije preduzele nešto da im se slična stvar ne ponovi. Kada znamo da veoma mali broj slučajeva korupcije uopšte bude prijavljen, onda je velika šteta da institucije ne izvuku pouke makar iz onih situacija gde su zloupotrebe i podmićivanja otkriveni”, kaže Nenadić.

■ “Mislim da je uticaj države i dalje veliki na privredno poslovanje. Jedan deo privrednika ne želi da se oglašava čak i u onim medijima koji su čitani i gledani, a imaju kritički odnos prema vlastima – da ne bi imali neke negativne posledice”

“VREME”: Iz današnjeg ugla zanimljivo je da Agencije da je takve vrste sugestija, a još bi bilo zanimljivije videti da li je sama Agencija uradila sopstvenu procenu korupcionih rizika. I sama ta reč “integritet” – kakav je integritet agencije na čije čelo dođe član i finansijer jedne stranke?

NEMANJA NENADIĆ: Mislim da prethodna politička angažovanost direktora predstavlja vrlo veliki teret za rad Agencije, do te mere da se postavlja pitanje da li će oni uopšte moći da izvrše neke svoje funkcije. Sa formalne strane zakon verovatno nije povređen zato što ne postavlja ograničenja u pogledu prethodnog članstva u stranci. Međutim, ono što će se javiti, a možda se već do sada i javilo, samo javnost nije obaveštena o tome, jeste pitanje sukoba interesa pri odlučivanju.

Jer, i ako se direktor potpuno odvojio od političke stranke kojoj je nekada pripadao, izvesno je da neki oblik povezanosti i dalje postoji – ako ne intimno, kada je reč o njegovoj svesti, a onda u oku posmatrača. To je razlog zbog kojeg je pre svega Odbor Agencije imao dužnost da se bavi i nekim pitanjima koja nisu zapisana u zakonu kao uslov za izbor direktora. Ali, videli smo kako se taj Odbor postepeno formirao, i da je postojao jedan fine tuning u smislu toga ko može da postane član Odbora, a ko ne može – stoga nije ni čudno da je takav Odbor izabrao takvog direktora.

Ne znam da li je izbor članova Odbora i direktora deo istog plana, ali je činjenica da mi sada imamo situaciju da nije više dovoljno to što će postojati većina koja može da izglasa bilo šta, već da manjinski glas ne treba ni da se čuje. To je slučaj sa Odborom Agencije u sadašnjem sastavu. Da je Skupština izabrala kandidatkinju Poverenika i Ombudsmana za članicu Odbora, kandidata novinarskih udruženja i kandidata advokatske komore, opet bi ostali članovi, ovi koji su sada tu, imali većinu, i mogli bi da donesu odluku po bilo kom pitanju. Međutim, mi de facto imamo situaciju gde ovo troje članova nisu ni izabrani, pa nema više ni tog manjinskog glasa koji bi mogao da se čuje makar na sednicama Odbora. Ta pojava je mnogo vidljivija u samoj Skupštini, gde, naravno, od kad postoji višestranačje, nikada vladajuća većina nije mnogo zarezivala ono što opozicija želi da kaže. Ali, opozicija je makar imala priliku u većoj ili manjoj meri da se čuje i da kaže šta misli, iznese svoje predloge koji kasnije neće biti ni razmatrani ni usvojeni. A sada imamo tu pojavu koja je vrlo zanimljiva i indikativna da se zatvara prostor i da neko protivan vlasti bilo šta kaže.

Kažete “indikativno”. Čega je to indikacija?

Ne znam šta sve tačno stoji iza toga, ali to je pokazatelj želje da tih glasova i nema. Da nema alternative, da postoji jedna opcija i jedna misao koja će biti neupitna. Dakle, želja za stvaranjem sistema u kojem se ne preispituje odgovornost, niti se preispituju odluke, već neka vrsta jednoulja, i to ne nekog koje je unapred ideološki određeno, već koje sledi ono što je određeno za istinu u tom trenutku. Svi članovi Odbora Agencije izglasani su na propisan način, direktor je izabran po zakonu, u Skupštini većina podnosi te besmislene amandmane kojima onemogućava diskusiju, ali i to radi po nekom propisu, odnosno, ni tu se ne krše pravila. Kakvo je onda to stanje u kome je sve po zakonu i pravilima, a suštinski je duboko pogrešno – da na čelu Agencije bude stranački čovek?

Kada govorimo o institucijama, naravno da je bitno da li će neko biti izabran kao stranački čovek ili nezavisan kandidat, i to je vrlo važno u doba kada se ta odluka donosi. Od momenta kada je osoba

izabrana na funkciju, meri se učinak – da li je uradila ono što je njen posao ili ne. To važi i za direktora Agencije i članove Odbora. Ostaće stalna sumnja u nepristrasnost, ali ono što se meri na kraju – to je učinak.

E sad, o učinku novog direktora ja ne bih znao šta da kažem, jer nisam čitao nijednu odluku koju je on do sada doneo. Imali smo situaciju i ranijih godina, kada direktori nisu bili izabrani kao stranački ljudi, da učinak Agencije nije bio dobar, pogotovu u nekim segmentima njenog rada, na primer kontroli finansiranja stranaka. Ali, recimo, ono što radi Agencija u vezi sa praćenjem antikorupcijske strategije je dobro.

Trebalo bi nova Strategija da se donese, ova je istekla?

Po logici stvari, trebalo bi nova da se donese jer aktuelna ističe krajem godine, ali, koliko mi je poznato, nema planova za donošenje nove Strategije. Valja podsetiti, stara Strategija za borbu protiv korupcije doneta je 2013. godine i proklamovala je tzv. 'nultu toleranciju' u borbi protiv korupcije. Mnoge sugestije koje je davala Transparentnost tada su bile odbačene i nismo bili zadovoljni, ali, sada kad se gleda pet godina unazad, to je maltene naučna fantastika šta su sve tada ljudi iz vlasti bili spremni da prihvate, i šta sve nakon toga nije urađeno iz te Strategije. Recimo, izveštaji nezavisnih državnih organa, koji bi trebalo da se razmatraju u Skupštini, da se povodom njih donose zaključci, da se vlada obaveže da rešava probleme – to je učinjeno samo jednom, neposredno nakon donošenja te Strategije, i posle toga nikad. Pa čak ni tada Vlada uopšte nije izvestila o tome šta je urađeno po tim skupštinskim zaključcima, šta je uradila da se reše problemi na koje su ukazala nezavisna tela. Ili, tu su bili predviđeni neki rokovi koji su nam se činili veoma dugački – da se neki zakoni koji su bili već spremni, promene do kraja 2014, recimo. A ispostavilo se da nisu promenjeni do dana današnjeg: Zakon o finansiranju političkih stranaka, Zakon o Agenciji za borbu protiv korupcije, Zakon o pristupu informacijama od javnog značaja...

Tada smo kritikovali da plan nije dovoljno ambiciozan u pogledu povećanja broja otkrivenih slučajeva korupcije tokom tog petogodišnjeg perioda, a kasnije donetim planovima, poput Akcionog plana za Poglavlje 23, čak nisu ni predviđeni brožčani indikatori uspešnosti.

Šta će značiti ako ne bude doneta nova Strategija za borbu protiv korupcije?

To će biti veoma pogrešan signal. Jer, postoji negde ideja da se ovo pitanje borbe protiv korupcije posmatra samo kroz evropske integracije i Akcioni plan za Poglavlje 23. Značajan deo građana Srbije nije baš oduševljen idejom pristupanja EU, a ipak smatraju da Srbija treba da se bori protiv korupcije. Time se prvo njima šalje poruka – kao da je borba protiv korupcije nešto što je samo stvar evropskih integracija, a ako sutra Srbija odluči da krene nekim drugim putem, da onda borba protiv korupcije neće biti bitna, što naravno nije istina.

Takođe, u planove evropskih integracija ulaze samo one stvari koje i sama Evropa prepoznaje kao bitne, a mnoga pitanja u vezi sa borbom protiv korupcije uopšte nisu uređena evropskim standardima i pravilima. Dolazimo u situaciju da postoje neke stvari koje su nama, realno, problem iznutra, a da ih možda Evropska komisija neće prepoznati i neće tražiti da mi vršimo reforme.

Koje stvari?

Recimo, lobiranje. Ono uopšte nije ušlo u Akcioni plan za Poglavlje 23, a bilo je u Strategiji za borbu protiv korupcije. Sada se ono ponovo vratilo na velika vrata, zato što je GRECO skrenuo pažnju na to. Takođe, Srbija ima ozbiljan problem sa međunarodnim sporazumima na osnovu kojih se ne primenjuju domaći zakoni. U momentu kada je usvajan Akcioni plan za Poglavlje 23, ta opasnost nije bila prepoznata. Taj plan je usvojen 2016, ali je pisan 2014. i 2015. godine.

Ali, tada je već bio potpisan sporazum sa Ujedinjenim Arapskim Emiratima?

Jeste, ali EK nije tražila da Srbija uvede neke posebne mere u tom pogledu. Međunarodni ugovori su prvi put postali predmet nečega o čemu EU jasno govori tek kada je otvoreno Poglavlje 5, koje se odnosi na javne nabavke. Tu se konstatuje da Srbija preterano često zaključuje ovu vrstu sporazuma, usled čega se onda ne sprovode kompetitivne javne nabavke.

Do tada ih nije zanimalo.

Do tada to pitanje nije bilo prepoznato u kontekstu borbe protiv korupcije. Verujem da je ovo što je kasnije uvršteno posledica ugrožavanja interesa firmi koje dolaze iz EU. Takođe, i o javnim preduzećima je reč – Transparentnost Srbija je godinama slala priloge o stanju borbe protiv korupcije, koje nam je tražila Evropska komisija, u sklopu priprema njihovih izveštaja, u kojima smo ukazivali da su javna preduzeća verovatno najveći problem u Srbiji sa stanovišta korupcije. A odgovor koji smo dobijali bio je da ne postoje evropski propisi koji regulišu tu oblast, i da oni onda ne mogu da kažu Srbiji da mora da promeni zakon ili da ga primenjuje na određeni način. Ali to uopšte nije pitanje ekonomske politike države. Ekonomska politika bi bila odluka da li će država da ima javna preduzeća u svom vlasništvu ili neće. Da li će Zakon o javnim preduzećima da

Ispravno je trgovati sa Evropom, po pitanjima gde su nam interesi sa njima suprotni. Recimo, po nekim ekonomskim pitanjima, po pitanju kvota za proizvodnju nekih proizvoda. Srbiji nije u interesu da postavi sebi ograničenje koliko će da proizvede nekih poljoprivrednih proizvoda, a EU opet ima svoju politiku, i tu je ispravno težiti da obaveze Srbije ne budu preterane. Ali nije ispravno trgovati oko toga da li ćemo da primenimo sopstvene zakone i koliko ćemo uspešno da se borimo protiv korupcije. To je nonsens. Srbija bi sama trebalo da preuzima što više obaveza i da se trudi da što više uradi, a ne da čeka da je neko drugi vuče da uradi više.

se primeni nije pitanje ekonomske politike, već vladavine prava. Tek poslednjih godina vidimo da se to pitanje može pronaći u izveštajima EK, ali ni sada nije dobilo odgovarajući značaj u AP za Poglavlje 23.

Važno je da Srbija ima i nacionalne, a ne samo evropske dokumente koji se tiču borbe protiv korupcije, pri čemu treba reći da je, naravno, u redu da se čuje neko mišljenje sa strane. Ali, mora postojati i dokument Srbije.

Ceo intervju [na sajtu TS](#).

